

Els tractaments i les conseqüències

ALBERT JANÉ

Sobre l'ús dels diversos tractaments del català, especialment sobre l'alternativa entre el tractament de *vós*, el més genuí i tradicional, i el de *vostè*, que és una innovació relativa, ja s'ha dit tot el que es podria dir. Tornar-ne a parlar no seria sinó repetir-se innecessàriament. En la nostra revista, concretament, ja en vam parlar força extensament no fa pas gaires anys¹, i ja no es podria afegir res de nou al que aleshores vam dir.

Però potser sí que val la pena d'insistir sobre diverses conseqüències, cada cop més freqüents i usals, que es poden observar fàcilment en el nostre llenguatge epistolar, incloent-hi el de les cartes, comunicacions i invitacions que provenen de les nostres principals institucions. I diem *diverses conseqüències* perquè no es tracta solament de la més «tradicional», la que consisteix a alternar el tractament de *vós* i el de *vostè* en una mateixa comunicació, de què ja ens havíem ocupat fa uns quants lustres, i que podem exemplificar amb els següents encapçalaments o inicis de dos paràgrafs consecutius d'una mateixa carta: *Tenim el goig de posar en el seu coneixement... i Us preguem que tingueu la bondat de...* Havent-se generalitzat, en els darrers anys, l'ús del tractament de *tu*, fins i tot adreçant-se a destinataris que el remitent no coneix, com en el cas de les circulars, les conseqüències a què ens referim s'estenen als casos en què el tractament de *tu* alterna amb el de *vós* o el de *vostè*. I, encara, cal afegir-hi aquells altres en què, sigui quin sigui el tractament adoptat, tant pel que fa al remitent com al destinatari, les formes del singular alternen amb les del plural.

Així, en una invitació, de fa tres o quatre anys, per a assistir a l'acte de lliurament de la Creu de Sant Jordi, després de tractar de *vós*, com és de rigor,

la persona a qui s'adreça la invitació, hi ha una nota que comença dient *És indispensable confirmin la seva assistència...* Deixant ara de banda l'omissió indeguda de la conjunció completiva (*És indispensable que confirmin...*), hom es podria preguntar a qui va adreçada aquesta indicació. En principi, és evident que no pot anar adreçada a una sola persona, que acaben de tractar de *vós*, sinó a diverses persones que tracten de *vostè*, ja que sembla poc probable que es refereixin a ells, és a dir, un conjunt de terceres persones. En tot cas, és evident que és un exemple de doble conseqüència.

Les frases que reproduïm a continuació són d'una comunicació de la Institució de les Lletres Catalanes, enviada ara fa cosa d'un any: *Ens posem en contacte amb tu...*, *Et saluda cordialment* i *Trobareu a continuació...* És ben clar que hi ha una conseqüència entre *ens posem* i *et saluda*, i n'hi ha una altra entre les dues frases *amb tu* i *et saluda*, d'una part, i la frase *trobareu a continuació*, de l'altra. Efectivament: en una comunicació o carta tramesa per una institució es pot optar, per part del remitent, per la forma del

singular, que correspon a la persona que la signa (el president, el secretari, el director, etc.), o bé per la forma del plural, en què s'ha prescindit d'aquesta personalització. Però sigui quina sigui la forma decidida s'ha de mantenir rigorosament al llarg de tot l'escrit. I, evidentment, el mateix cal dir pel que fa al destinatari, en singular o en plural, i que hom pot tractar de *tu*, de *vós* o de *vostè*, com es vulgui, però amb una única forma mantinguda en tota la comunicació. Algú podria pensar que ens complaem a retreure minúcies irrellevants, detalls sense importància. Però creiem que es tracta d'aspectes essencials del que podríem anomenar *la cultura epistolar*, avui particularment desatada. D'altra banda, escau de recordar que no és igual, per exemple, el Gremi de Revenedors d'Olis i Sabons, dit sigui amb tot el respecte, que la Institució de les Lletres Catalanes.

En realitat, potser caldria afirmar que evitar aquesta mena d'inconseqüències, avui molt més usals del que un podria pensar, i que, com hem vist, es poden trobar en els nivells més elevats, solament s'aconsegueix si qui inicia la redacció d'una carta o qualsevol altra comunicació es planteja, en primer lloc, d'una manera concreta, si adopta la forma del singular (considerant que la carta l'envia el president, el director, etc.) o bé la del plural (la carta, signada per qui sigui, l'envia una institució), i, és clar, pren una decisió. I, en segon lloc, decideix, ben conscientment, el tractament que donarà al destinatari, *tu*, *vós* o *vostè*. Sense aquesta idea prèvia, ben establerta, és més que probable que després d'un paràgraf que comença dient *Us fem saber que a partir del mes...* no triguem a trobar-ne un altre amb l'inici següent: *Li agrairiem que ens vulgui comunicar...*

1. — Pere Elies, «El tractament de *vós*», LLENGUA NACIONAL, núm. 34, p. 23.

— Albert Jané, «Els quatre tractaments del català», LLENGUA NACIONAL, núm. 35, p. 33.

— Alexandre Ribó, «Sobre el plural de *vós* (i de *nós*)», LLENGUA NACIONAL, núm. 36, p. 28.

— Albert Jané, «Sobre el plural de *vós*», LLENGUA NACIONAL, núm. 38, p. 18.

Sobre l'ús del tractament de *vós* cal dir encara una altra cosa que probablement no s'ha dit mai, perquè és tan òbvia i elemental que a ningú no se li deu haver acudit de dir-la, però escau de posar-la en relleu perquè, més d'un cop, ja hem tingut l'ocasió de comprovar que no s'ha tingut en compte. Ens referim a escrits i comunicacions que provenen de persones o institucions qualificades. I és que el tractament de *vós* comporta, com és ben sabut, l'ús de les formes verbals, pronominals i possessives de segona persona del plural (*Us preguem que ens envieu la vostra conformitat*), però els mots que no tenen marca de persona gramatical, com els adjectius qualificatius i els participis passats, han de revestir la forma del singular. Cal dir, per tant, *Us preguem, ben-volgut amic, que vingueu acompanyat per... i no ... que vingueu acompanyats per...* tal com algú ja escriu. Anàlogament, *Vós sou perfectament conscient...* i no *Vós sou perfectament conscients...* És, sens dubte, la pèrdua d'aptitud en l'ús del tractament

de *vós* que origina aquestes construccions aberrants.

Hi ha, encara, una altra observació a fer que afecta els saludes. Segons el *DIEC*, un saluda és una comunicació escrita breu i cerimoniosa feta per un alt càrrec. Aquestes comunicacions s'inicien, amb lletra impresa, amb el nom del càrrec que l'envia i la paraula *saluda*, molt destacada i, ja d'una manera individualitzada, el nom de la persona a qui s'adreça la comunicació i el seu contingut. És en aquestes comunicacions que és d'aplicació el que nosaltres anomenem *el quart tractament*, el qual demana, segons el contingut de la comunicació, l'ús dels pronoms febles de tercera persona, *el, la* i *li*, amb les formes del plural corresponents, i exclou, rigorosament, la intervenció de qualsevol pronom fort, *tu* (ja no caldria ni dir-ho), *vós* i *vostè*. Encara que hi hagi la màxima franquesa entre qui envia la comunicació i el destinatari, cal no oblidar que es tracta d'una comunicació cerimoniosa. Una redacció com *L'alcalde de Vilacastell SALUDA el senyor Josep Puig i*

us comunica que en el darrer ple del nostre consistori vós heu estat... és una manifestació més de la nostra lamentable falta de cultura epistolar².

D'inconseqüències, en l'escriptura, en cometem tots. Si no es vol tant, i perquè no sigui dit, gairebé tots. Quan un escriu ha d'estar pel que fa, no hi ha més remei. Les possibilitats d'error estan sempre a l'aguait. Però hi ha qui, si bé té ben après que qualsevol dubte ortogràfic (*setinat* o *satina?*, *bressol* o *breçol?*, *seleccionar* o *sel·leccionar?*) s'ha de resoldre, sense pensar-s'hi gens, amb el diccionari, és en canvi capaç de les inconseqüències més de-tonants simplement perquè es tracta d'un aspecte del llenguatge que no s'ha plantejat prèviament. ◆

2. Ja que hi som, també escau de recordar que, en aquests documents, després de la paraula *saluda* no hi ha d'anar mai la preposició *a*, tal com encara podem veure sovint, impresa i tot, car el que s'ha d'escriure a continuació és el nom del destinatari, el qual constitueix un complement directe (del verb *saludar*). I el complement directe s'introdueix normalment sense preposició.

Nòtula

A la taverna d'en Mallol

Aquesta cançó d'Apel·les Mestres, que és un model, tant en la lletra com en la música, de concisió, de senzillesa i d'expressivitat, acaba dient: *A la taverna d'en Mallol han tancat les portes en senyal de dol.*

Tenim al davant una carta circular d'una coneguda llibreria de Barcelona en què se'ns recorda que «van obrir portes fa més de quaranta anys». És una mostra d'aquest odi a l'article (a l'article gramatical) que hem denunciat una colla de vegades: *obrir portes* i *tancar portes* en lloc de *obrir les por-*

tes i *tancar les portes*. Però al diari, a vegades, van a parar a l'altre cap, a l'extrem oposat, i ens fan saber d'un establiment que «ha tancat les seves portes per sempre» o que, a conseqüència d'una vaga dels empleats (una vaga de solidaritat amb els usuaris), aquell dia el Metro de Barcelona «no va obrir les seves portes».

Sembla que Apel·les Mestres no va voler acceptar les normes de Fabra; però, en tot cas, s'expressava amb un llenguatge castís: *HAN TANCAT LES PORTES EN SENYAL DE DOL. A. J.*

educació canina

problemes de comportament - ensinistrament -
atenció a domicili - classes de grup - sessions de
joc -
passejos - assessorament - gossos d'assistència
- hotel caní

Ctra. de Manresa al Bruc, km 6
Entrada C, ca l'Esteve, 38
08253 SANT SALVADOR DE GUARDIOLA
Tel.: 639 70 69 84
A/e: cangos@busties.info